

Stichting Vrienden Nederlands Tegelmuseum

Vriendennieuws 2009 – 2

Van de voorzitter

Bij het succesvolle museum voor de psychiatrie 'Het Dolhuys' in Haarlem worden vrienden supporters genoemd. En dit woord, hier in museumverband

gebruikt, bevalt mij eigenlijk wel. Het zegt meer over de betrokkenheid en steun van vrienden bij een museum. En in ons geval kan daar nog wel het nodige aan worden verbeterd. Het afgelopen jubileumjaar 2008 is voor ons bestuur een jaar van bezinning geworden over de toekomst van onze stichting

Vrienden en het Nederlands Tegelmuseum in Otterlo. Vanaf de zijkant hoor je geregeld kritiek over wat 'ze' wel en niet moeten doen. Maar 'ze' zijn ook wij. Het museum moet de tering naar de nering zetten en kan zich met een zeer beperkt budget maar weinig permitteren. Intussen heeft het bestuur van de Vrienden, na velen gehoord te hebben, met het bestuur en directie van het Tegelmuseum besloten om samen alle energie aan te wenden om het Nederlands Tegelmuseum het bloeiend middelpunt te laten zijn van een boeiend stuk nationaal erfgoed, de tegelcultuur. En er zijn kansen. Daar waar zo'n beetje alle musea hun tegelcollecties hebben opgeborgen krijgen wij in Otterlo de kans om ons te profileren als enig groot Nederlands museum voor de vloer- en wandtegels van 1550 tot heden. We kunnen de tegels tonen in hun context en moeten niet schuwen om ook eens andere objecten daarbij te tonen in tijdelijke exposities. En nu weet ik wel dat wij al vreselijk lang roepen dat wij op een andere plaats zouden moeten zitten. Maar dan is het museumbestuur en de politiek als eerste aan zet. Met name van de laatste wordt na meer dan twintig jaar praten nu wel eens daadkracht gevraagd. Gelukkig kan in het bestaande huis al heel veel gedaan worden aan kwaliteitsverbetering. En daarvoor zijn supporters nodig, mensen die helpen, meedenken en de organisatie met trots ondersteunen. En het gevoel willen aanmoedigen om één grote familie te zijn. Wat heeft ons bestuur in petto om dit te bevorderen? Naast de bestaande Jaardag in september komt er een Vriendendag in het voorjaar. Uiteraard met een andere programmering. Deze dag is stevast in Otterlo. U leest hier meer over in het Vriendennieuws 2010-1.

Ook wil het bestuur de excursie activiteiten uitbreiden. Zo zal een tweede excursie naar Portugal worden georganiseerd en bestaan er plannen voor een excursie naar Duitsland en Engeland (zie elders het inschrijfformulier). Tenslotte is in overleg met bestuur museum en directie een expositiecommissie geïnstalleerd (meer over deze commissie elders in dit Vriendennieuws). Deze commissie doet voorstellen aan het management over exposities voor de middellange termijn. Uw suggesties zijn daarbij welkom. Wanneer u als supporter ook een steentje wilt bijdragen aan een bloeiend Nederlands Tegelmuseum, neem dan contact op met ons bestuur of met de directie. Dit jaar zal de Jaardag gehouden worden in de historische stad Leiden. Er is een heel mooi programma samengesteld, waarbij veel facetten van Nederlandse wandtegels aan bod zullen komen. Kom ook voor de gezelligheid en ontmoeting, voor de support of enkel om uw horizon te verbreden. Ik ben dit jaar aftredend. Het bestuur van onze stichting gaat met een zeer gemotiveerd team van vijf bestuursleden door. Marten Boonstra verwelkom ik alvast vanaf deze plaats als nieuw bestuurslid.

Ik wens de Stichting, haar bestuur en ons museum een nieuwe prachtige periode van bloei toe. Maar dat hangt mede af van de bijdrage van u en mij als bevriende supporter.

Ger J.M. de Ree, aftredend voorzitter

Even voorstellen: Marten Boonstra

Als nieuw bestuurslid van de Stichting Vrienden Nederlands Tegelmuseum, krijg ik de gelegenheid om iets over mijzelf te vertellen. Ik ben Marten Boonstra, 62 jaar en ben getrouwd met Ingel. Wij wonen in Sneek, al weer zo'n 35 jaar. Wij hebben vier kinderen die al geruime tijd de deur uit zijn en hun eigen gezin

vormen, zodat wij ook al pake en beppe zijn van vier kleinkinderen.

Via Klaas Regts en Ger de Ree ben ik in het bestuur van de Vrienden terecht gekomen en het lijkt mij een fijne club toe waar ik graag aan deel wil nemen en het een en ander voor wil doen. Als onderwijzer ben ik begonnen in Swif-terbant.

Toen kwam er een vacature in Sneek. Het Friese eigen trok ons beiden erg: we wilden graag die kant uit. In Sneek werd ik na enkele jaren directeur van een basisschool. Ook kwam ik daar in de politiek terecht en heb ik bij andere instanties in het bestuur gezeten. Mijn interesse voor tegels komt eigenlijk bij mijn vader vandaan, die een kleine verzameling had. Mijn eerste tegel kreeg ik toen ik slaagde als onderwijzer. Dat was een gesprenkelde tegel met de afbeelding van een standerdmolen in blauw. Mijn verzameling is gestaag gegroeid tot een vrij grote en de hoofdthema's zijn: blauw/paars gesprenkeld, molentegels en bijbeltegels. Daarnaast heb ik een aantal ranken (of pilasters) en wat tegels uit de Jugendstilperiode. Naast de tegels heb ik nog wat interesses: pianospelen, architectuur en dan vooral de Amsterdamse School, ik ben een fervent volkstuinder en op het gebied van sport doe ik de laatste jaren veel aan Jeu de Boules en biljarten. Samen gaan we het liefst op vakantie naar Spanje, al kamperend met een tent. Meestal verblijven we dan een week aan de kust en daarna gaan we het binnenland in, want daar is ontzettend veel te beleven. Ik hoop velen van u tijdens de hoogtijdagen van de Stichting en het museum te ontmoeten.

Marten Boonstra

In Memoriam Prof. Dr. Gerhard Kaufmann

(Kiel 27 juli 1936 – Jork 4 juli 2009)

Na een vrij kort ziekbed overleed Gerhard Kaufmann, die wij als een energieke en inspirerende persoonlijkheid hebben ervaren. Het grootste deel van zijn productief leven was hij betrokken bij het Altonaer Museum te Hamburg, waar hij vanaf 1964 volontair was en in 1967 Dr. Hildamarie Schwindrazheim opvolgde als leider van de afdeling Cultuurgeschiedenis. Op 1 juli 1978 werd hij directeur van genoemd museum en bleef dat tot aan zijn pensionering op 30 juli 2001. Naast een reeks van publicaties op het gebied van de maritieme geschiedenis en wooncultuur verscheen in 1973 zijn *Bemalte Wandfliesen** waarin hij door tal van oude en nieuwe afbeeldingen inzicht geeft in de geschiedenis van de decoratieve tegel in Europa.

Jan Pluis

*Gerhard Kaufmann, *Bemalte Wandfliesen*. Bunte Welt auf kleinen Platten. Kulturgeschichte, Technik und Dekoration der Fliesen in Mitteleuropa. München 1973.

In Memoriam Dr. Anthony Ray

(14 september 1927 - 7 augustus 2009)

Ons bereikte het bericht dat Anthony Ray op 7 augustus 2009 is overleden. Wij herinneren hem als een gentleman met een grote kennis van zaken op het gebied van Engelse wandtegels maar ook vooral van de Spaanse tegels en keramiek waarover in 2000 een standaardwerk verscheen onder de titel *Spanish Pottery*, waarop hij is gepromoveerd. Hij was lange tijd lector op Eton College waar hij moderne talen doceerde. Op het First International Symposium on

Decorative Ceramic Tiles, Lissabon 13-20 oktober 1971 gaf hij een lezing over *The Liverpool answer to the Dutch challenge: The printed tile 1756-1780*. Dit onderwerp verscheen in 1994 in boekvorm. Voor het eerste jaarboekje Tegel schreef hij een vooraankondiging 'A note on English Delftware tiles' van zijn standaardwerk dat in 1973 verscheen. Later, in 1995, schreef Anthony Ray nog een artikel voor ons jaarboekje over een tegel met een Romeinse held naar Goltzius.

Jan Pluis

Enkele publicaties van Anthony Ray:

'A note on English Delftware tiles', Tegel 1971, p. 16-18;
'Een Romeinse held naar Goltzius', Tegel 23, 1995, p. 11, 12;
Liverpool Printed Tiles, London 1994; English Delftware Tiles, London 1973; English Delftware Pottery in the Robert Hall Warren Collection, Ashmolean Museum Oxford, Boston 1968.

Jaardag

Jaardag in Leiden

Op zaterdag 26 september zal de Jaardag worden gehouden in Leiden (zie uitnodiging).

Plaatsreservering Jaardag voor slechthorenden

Slechthorenden kunnen op de Jaardag een plaats reserveren op de eerste rijen.

Bel daarvoor Marianne Florschütz, 0611051893, of mail naar vrienden.tegelmuseum@tiscali.nl.

Boek Geglazuurde charme/Glazed charm

Wij hebben dankzij uw medewerking veel fraaie tegels kunnen inventariseren voor het gedachte jubileumboek. Inmiddels heeft iedereen die foto's instuurde, bericht gehad. En wij hebben alvast schetsmatig kunnen lay-outen. Van de eerste beoogde uitgever hebben wij om financiële redenen afscheid moeten nemen. Wij onderzoeken nieuwe mogelijkheden voor het publiceren van dit boek.

Ger de Ree

Verhoging jaarbijdrage

Onze Stichting is al meer dan veertig jaar een bloeiende organisatie. Het aantal begunstigers blijft heel aardig rond de vijfhonderd zweven, ook al moeten er mensen door ouderdom of gezondheid helaas afhaken. Wij zijn geen rijke club. Door de gestegen kosten van onder meer onze mailings en overig drukwerk en doordat andere organisaties tijdens de Jaardag hun kosten veel meer aan ons doorberekenen, moeten wij de jaarbijdrage per 1 januari 2010 als volgt verhogen: bijdrage Vriend wordt € 25,-, met partner wordt € 32,-, Vriend voor het leven blijft € 500,-. Wij hopen op uw begrip voor deze onpopulaire beslissing.

Tonny Pijper, penningmeester

Museum

Nieuwsbrief

Sinds 1 juni ben ik in dienst van het Nederlands Tegelmuseum als communicatiemedewerker. Op dit moment ben ik naast mijn publiciteitswerk druk bezig met de huisstijl. Dit najaar wordt zichtbaar wat dat geworden is. In het communicatieplan waar ik aan werk krijgen digitale middelen als een Nieuwsbrief voor geïnteresseerden ruim baan. Ter voorbereiding vraag ik iedereen van u die een e-mail adres heeft en in de nabije toekomst een digitale nieuwsbrief thuis wil ontvangen een mailtje te sturen naar: vrienden.tegelmuseum@tiscali.nl. Vermeld daarin uw voornaam, achternaam, adres en de vermelding nieuwsbrief NTM.

Deze digitale nieuwsbrief zal qua inhoud verschillen van het Vriendennieuws. Hij is bedoeld voor alle geïnteresseerden die het museum via de website gevonden hebben. Actuele museum zaken zullen er in aan de orde komen, foto's van openingen, nieuwe collectiestukken, nieuwtjes uit het veld, links waarmee u internet op kan voor meer informatie over een onderwerp wat voor u interessant kan zijn. Om te beginnen wordt de Nieuwsbrief vier maal per jaar uitgebracht. We hopen de eerste voor de Kerst rond te kunnen sturen. Graag tot ziens in het NTM!

Jeannette Sanders

Onthulling wand van Oxenaar

Op vrijdagmiddag 3 juli werd in de tuin van het Nederlands Tegelmuseum een groot kunstwerk van de bekende grafisch ontwerper Ootje Oxenaar opnieuw onthuld, in aanwezigheid van de kunstenaar. Het gaat om een wand van keramiek en natuursteen, ontworpen voor de gevel van het in 1963 gebouwde nieuwe belastingkantoor in Zeist. Bij de afbraak van dit kantoor in januari 2005 is de wand door een reddingsactie van het Tegelmuseum zorgvuldig uitgezaagd en opgeslagen, daarna duurde het echter nog een aantal jaren voordat er middelen waren voor restauratie en opbouw.

R.D.E. Oxenaar, die dit jaar 80 wordt en nog altijd doceert aan de Rhode Island School of Design, was aangenaam verrast en onder de indruk dat er zoveel inspanning is gedaan om dit kunstwerk van hem te behouden. Hij wist hoeveel werk de opbouw destijds was en toen hij hoorde dat het belastingkantoor

gesloopt zou worden, had hij zich erbij neergelegd dat ook deze wand verloren zou gaan. Hij was te spreken over de nieuwe locatie. Oorspronkelijk was de wand bedoeld als een wat speels accent in een groot en strak kantoorgebouw, van een instelling waarvan veel mensen niet erg vrolijk worden. In het kunstwerk had hij, veelal met enige ironie, allerlei verwijzingen naar geld, munten en belastingen opgenomen. En nu was de wand verplaatst naar een heel andere, landelijker omgeving, waar het ook goed uitkomt. De voorgevel van het museum heeft hiermee een heel ander uiterlijk gekregen.

De officiële onthulling werd verricht door burgemeester C. van der Knaap van Ede, maar die stelde voor om de handeling samen met de kunstenaar te verrichten en elk een deel van de slingers, waarin de wand was ingepakt, door te knippen. Uit het archief van Oxenaar werd nog een tekening, eerste ontwerp schets voor de wand, aan het museum geschonken. Zie voor foto's van de opening www.deupie.nl.

Johan Kamermans

Korting in museumwinkel

Sinds 1 maart dit jaar krijgen Vrienden op vertoon van hun Vriendenkaart 10% korting op de meeste artikelen in de museumwinkel. De korting geldt ook voor bestellingen via de webwinkel.

Exposities in het Nederlands Tegelmuseum

Wijsheid aan de wand; tegelspreuken op aardewerk t/m 25 oktober

Op dit moment is in het museum nog een bijzondere expositie te zien over tegelwijsheden en spreuktegels. Een bijzondere blikvanger is hier een 'badkamer', bekleed met tegels met handgeschreven teksten van meer en minder bekende Nederlandse schrijvers, kunstenaars, artiesten etc. Het gaat om een verzameling tegels die wordt opgebouwd door het radioprogramma KUNSTSTOF van de NPS. Iedere werkdag wordt hier een gast uit de wereld van kunst en cultuur een uur geïnterviewd, waarna de gast wordt uitgenodigd om zijn motto op een tegel te schilderen. Een grote selectie van deze tegels is gebruikt om een 'badkamer' mee te bekleden, deze badkamer is voor de duur van de tentoonstelling overgebracht naar de expositiezaal van het Nederlands Tegelmuseum.

Tegelijk biedt deze expositie een historisch overzicht, vanaf de zestiende-eeuwse tegelvloer met in slibdecor de spreuk 'alle dinc heeft synen tyt', waarvan een bijzonder voorbeeld uit een scheepswrak getoond wordt, via de Friese spreukenschotels uit de achttiende en negentiende eeuw, naar de bekende reeks spreuktegels van Westraven, naar ontwerp van Ary Kortenhoff.

De opening was een bijzondere belevenis voor de vrienden die hierbij aanwezig waren, door de bijzondere presentatie van Emile Ratelband. Door hem aangespoord zat een zaal vol vrienden balonnen op te blazen tot ze klapten, en te oefenen op 'Tjakka!'. Een samenvatting en een bijzondere stunt is voor de liefhebber nog te zien op Youtube, op te roepen met de trefwoorden Ratelband en Tegelmuseum.

Week van de geschiedenis: Oorlog en Vrede

17 - 28 oktober

Sinds enkele jaren is er in oktober een landelijke Week van de Geschiedenis, waaraan ruim 500 musea, erfgoedinstellingen en culturele organisaties deelnemen. Het doel is om geschiedenis toegankelijk te maken voor een breder publiek. Ieder jaar wordt daarvoor een thema uitgekozen, ditmaal 'Oorlog en Vrede'

Om hieraan met een kleine presentatie mee te kunnen doen heeft het Tegelmuseum fondsen aangeschreven voor de restauratie van twee tegeltableaus die al vele jaren niet- of nauwelijks toonbaar zijn. Het ene tableau toont het bombardement van de stad Algiers door een gecombineerde Engels-Nederlandse vloot in 1816. Het tableau, 54 tegels groot, is kort na die tijd gemaakt in de Rotterdamse tegelbakkerij van Aalmis, Verwijk & Zoons. Dit tableau is al vele jaren in gedemonteerde staat in het depot, niet te zien voor het publiek. Dankzij een bijdrage van de Stichting Dr. Hendrik Muller's Vaderlandsch Fonds zal dit echter de komende weken door keramiekrestaurator Maud Schermer schoongemaakt, gerestaureerd, aangevuld en opnieuw gemonteerd worden. Tijdens de Week van de Geschiedenis zal het dan weer getoond kunnen worden.

Een tweede, kleiner tableau, toont een dramatisch moment uit de slag bij Waterloo in 1815, 'het kwetzen van de kroonprins der Nederlanden' (de latere koning Willem II), naar een schilderij van J. Odevare. Dit tableau is gemaakt in Amsterdam. Ook voor de restauratie van dit tableau, die 2.500,- à 2.800,- zou moeten kosten, is een fonds aangeschreven; op het moment van schrijven van dit bericht is nog niet bekend of die bijdrage ook wordt toegewezen.

Jubileumexpositie Het Mozaïekgilde, 2004-2009

31 oktober – 12 december

De techniek van mozaïek is eeuwenoud en vindt z'n oorsprong in meerdere culturen. Toepassingen in Griekse en Romeinse villa's en in middeleeuwse kerken vinden we volop terug in onze kunstboeken. In de twintigste eeuw wordt deze kunstvorm weer nieuw leven ingeblazen door kunstenaars als Gaudi, Hundertwasser en Niki de Saint Phalle. Omdat we tegenwoordig gemakkelijk afstanden overbruggen zijn deze werken voor iedereen bereikbaar geworden en gaan inspireren.

Vanaf halverwege de jaren '90 is mozaïek dan ook opeens een nieuwe trend in Nederland. Velen zien het als hobbyisme, al redelijk snel kan je stukken keramiek breken en plakken. Anders wordt het als je wordt gegrepen door de techniek, de textuur, het lijnenspel, de glans of juist het ruige materiaal. Deze elementen herkennen we wanneer kunstenaars mozaïek als expressiemiddel gaan toepassen.

*Irene Beckers –
Oog op de wereld*

Via internet vindt een tiental kunstenaars elkaar in 2004 in hun passie voor mozaïek. Zij richten Het Mozaïekgilde op, met het doel elkaar te ondersteunen, stimuleren, ontwikkelen en inspireren. Ook treden zij gezamenlijk naar buiten om mozaïek als kunstvorm te promoten en de publieke belangstelling voor het werk te vergroten. De achtergrond, invulling, stijl, techniek, toepassing van de leden is

zeer divers en zo ontstaat er een actieve wisselwerking. Allerlei aspecten komen aan bod zoals materiaal- en techniekgebruik, toepassingen binnen en buiten, werkbesprekingen, thematisch gericht werken, etc.

Jannemeis Snels – Prins op het witte paard

Inmiddels kunnen de leden van het gilde terugkijken op een eerste periode van vijf jaar met diverse bijeenkomsten, thema's, exposities en beurzen. De bezetting is enigszins gewisseld. Zij schrijven hierover: 'Het is een hele opgave je passie van de daken te schreeuwen en daarbij gehoord te worden.'

Toch blijven we dat doen. Er zijn persoonlijke ontwikkelingen in gang gezet en we hebben mensen beter zien worden. De huidige groep is er trots op Gildelid te zijn en zal zich tevens middels zijn/haar werk trots tonen op de exposities die gepland staan.'

www.mozaiekgilde.nl

Schaatsers op tegels

19 december t/m 21 februari 2010

Het schaatsen is de passie van Anrie Broere, die tegelijk een grote historische collectie rond dit onderwerp heeft opgebouwd. Naast de antieke schaatsen zelf heeft hij oude reclame-affiches van schaatsfabrikanten, centsprenten, boeken, schoolplaten, sleeën, oorkonden, alles over het schaatsen.

En uiteraard heeft hij ook tegels waarop schaatsers staan afgebeeld. Komende winter exposeert hij een deel van zijn collectie in Otterlo, waarbij echter met name de voorstellingen op tegels en aardewerk nog wel kunnen worden uitgebreid met bruiklenen van andere verzamelaars.

Er zijn bijvoorbeeld wellicht nog vrienden die de Elfstedentocht geschaatst hebben en een portrettegelt hebben laten maken voor de Kanterlandse brug, het elfstedenbruggetje dat is bekleed met duizenden tegels van schaatsers, die samen ook weer de silhouetten van schaatsers vormen. we zouden graag een aantal van deze tegels op de expositie laten zien.

Expositiecommissie

De nieuwe expositiecommissie bestaat voorlopig uit de volgende personen: Johan Kamermans, Maarten van Veen en Ger de Ree. Er zijn nog twee vacante plaatsen.

Mocht u geïnteresseerd zijn om mee te denken en voorstellen uit te werken voor toekomstige exposities van tegels en gerelateerde keramiek uit de periode 1550-2000, neem dan contact op met Ger de Ree, tel. 06-21871144.

Vriendenvitrine

Collectie Lida Brouwer

De Vriendenvitrine met tegels van Lida Brouwer is nog tot 26 oktober 2009 te zien.

“Allerhande” van Piet Korstman, 27 oktober 2009 tot 26 februari 2010

Verzamelen zit als "virus" in je bloed. Als kind zocht ik al scherven, als de "baggermolen" zijn bagger op het land had gestort. Nooit vond ik echter een hele tegel. Toen wij in 1970 een huisje op Marken kochten, vond ik daar tussen oude boeken mijn eerste tegel. Die was paars met een landschap. Ik was gelijk verkocht en vanaf dat moment ben ik fanatiek gaan zoeken naar tegels. We reisden van Enkhuizen naar Staphorst en alles wat hier tussen lag. Ik wilde eigenlijk van alles wat hebben. Van vroege 17^e-eeuwse tegels tot tegels en tableaus uit het begin van de 20e eeuw. Je zou het "allerhande" kunnen noemen. In de vriendenvitrine kun je iets van mijn "allerhande" bekijken. Ik hoop dat de bezoekers ervan zullen genieten.

Piet en Ria Korstman – Marken

Overdracht documentatie Wilhelm Joliet

Dit voorjaar zijn de mappen met de documentatie die museumvriend Wilhelm Joliet had samengesteld over de Rotterdamse tegelbakkerijen aan ons museum overgedragen. De directe aanleiding is de voltooiing van een nieuw overzichtswerk over de geschiedenis van de tegelproductie in Rotterdam, dat in september zal verschijnen. Voor dit project, waaraan door een groep auteurs gewerkt is onder redactie van twee conservatoren van het Rotterdams Historisch Museum (RHM), Nora Schadee en Ingrid de Jager, was deze belangrijke documentatie in bruikleen gegeven aan het RHM.

Tot de documentatie horen kopieën van archiefstukken en aantekeningen, foto's van de in het archief bewaarde tegelsponsen, maar ook veel mappen waarin Joliet de decors op Rotterdamse tegels in verband weet te brengen met prentvoorbeelden. Op de jaardag is er een presentatie over dit nieuwe boek.

Overigens is museumvriend Joliet, zoals de vaste lezers van dit vriendennieuws weten, nog altijd volop actief om zijn onderzoek ook via internet te publiceren, op zijn site <http://www.tegels-uit-rotterdam.com>.

Johan Kamermans

Supporters gevraagd - Vrijwilligersposten vacant waar je zonder stress oud bij kan worden!

Onze stichting Vrienden vraagt vrijwilligers voor de volgende taken:

Iemand die de coördinatie van het In situ project op zich willen nemen. Deze taak kan vanuit huis worden gedaan. Zie voor meer informatie onder "In-situ bijeenkomst".

Iemand die op termijn het ECTC secretariaat op zich wil nemen. Deze taak kan vanuit huis worden gedaan. Zie voor meer informatie onder "E.C.T.C.: oproep voor opvolging".

Iemand die het vriendengedeelte van de website www.nederlandstegelmuseum.nl up-to-date wil houden. Deze taak kan vanuit huis worden gedaan. Zie voor meer informatie onder "Website van de Vrienden".

Iemand met creatieve ideeën en met een neus in het culturele wereldje, die de expositiecommissie wil versterken. Enkele bijeenkomsten per jaar. Zie voor meer informatie onder "Expositiecommissie".

Vrijwilligers die regelmatig in het museum hand- en spandiensten willen verrichten.

In-situ bijeenkomst

Begin augustus telde de In-situ databank op onze website maar liefst zo'n 850 registraties van betegelingen aan huizen en openbare gebouwen in Nederlandse steden en gemeenten, en er komen er elke dag nog bij. Het project mag dan ook heel succesvol worden genoemd. Enkele registratoren zijn zeer actief geweest, waardoor de toepassing een dimensie krijgt die vraagt om wat meer organisatie en goede afspraken. Sinds de eerste trainingssessie in november 2007 werden verbeteringen en toevoegingen aan de programma's aangebracht, zodat het nuttig is een opfringssessie te organiseren. Die richt zich niet alleen op de oude getrouwe registratoren, maar zal ook een perfecte inleiding zijn voor nieuwe kandidaten die willen meewerken aan de verdere uitbouw van onze gegevensbank van Nederlandse betegelingen. Oud bestuurslid Frans Caignie is wederom bereid gevonden om deze sessie te organiseren. Noteer alvast **zaterdag 7 november** in uw agenda: Trainingssessie in-situ registratie in het Tegelmuseum in Otterlo van 11 uur tot ca. 16 uur. Alle personen die nu actief registreren of zich in het verleden hebben aangemeld, ontvingen al bericht. Nieuwe aanmeldingen zijn zeker welkom, ook mensen die enkel willen fotograferen om daarna de informatie naar een centraal registratiepunt te zenden. Een seintje aan de voorzitter en u wordt van alle details op de hoogte gebracht. In het Vriendennieuws van februari (2009-1) werd uitgelegd waar u deze toepassing op onze website kunt vinden en hoe in deze gegevensbank is te zoeken. De coördinatie van de registraties van betegelingen wordt al sinds de aanvang vanuit België gevoerd. Het is duidelijk dat

deze toepassing een iets betere kennis van onze Nederlandse steden en gemeenten vereist. Dit is dus duidelijk een Nederlandse aangelegenheid, waarvoor de coördinatie vanuit Nederland moet geschieden. Het bestuur is daarom op zoek naar een gepassioneerde kandidaat die Frans wil helpen bij de coördinatie van deze registraties en een waakzaam oog wil houden op de inhoud en de kwaliteit ervan. Deze coördinator dient niet noodzakelijk actief te zijn als registrator. Frans zal de technische aspecten van programmeren en beheer van de databank nog enige tijd verder op zich nemen. Bij interesse graag contact opnemen met uw voorzitter, tel. 06-21871144.

Ger de Ree

E.C.T.C.: oproep voor opvolging

Achteraan dit Vriendennieuws vindt u E.C.T.C. bulletin nr. 29. In februari 2010 zal voor het laatst een gedrukte versie van het bulletin uitgebracht worden. Daarna zal het bulletin met allerlei wetenswaardigheden op het gebied van tegeltonstellingen en -publicaties alleen nog op de website van de Vrienden worden bijgehouden. De informatie kan daar uitgebreider gebracht worden dan op een tweezijdig A-kaartje en door middel van links kunnen andere websites eenvoudig vanuit de tekst worden opgeroepen. Bovendien komt de informatie veel sneller beschikbaar doordat die ingevoerd wordt zodra die bekend is. Via een systeem van kleuraanduidingen kan men zien welke informatie in de lopende maand of in de loop van de vorige maanden werd toegevoegd. Alle vorige edities van het bulletin zijn nog te raadplegen op onze website en bevatten heel wat informatie die vandaag nog steeds waardevol is. Niets dan voordelen dus! Zet de website www.nederlandstegelmuseum.nl alvast bij uw favorieten.

Oud bestuurslid Frans Caignie heeft in 1995 het initiatief voor dit halfjaarlijks Europese nieuwsbulletin genomen en wenst na 30 bulletins de fakkel door te geven. Hij kijkt terug op 15 jaar van informatie, ontvangen uit de eerste hand, en tal van interessante contacten met musea, instellingen en andere informatie verstrekkers verspreid over heel Europa. Het is de uitdrukkelijke wens van het bestuur om deze dienstverlening aan onze Vrienden - die ook in aanzienlijke mate bijdraagt tot de naamsbekendheid van ons Tegelmuseum en van onze vriendenkring over heel Europa - voor de komende jaren voort te zetten. Wij zoeken daarom een vrijwilliger die, na een overgangsfase in nauwe samenwerking met Frans, deze informatiestroom via het medium *European Ceramic Tiles Circle bulletin* verder wil kanaliseren naar de Vrienden toe. Deze activiteit kan heel goed vanuit huis gedaan worden. Graag een seintje aan uw voorzitter voor een vrijblijvend gesprek, tel. 06-21871144.

Ger de Ree

Website van de Vrienden

De website van ons Tegelmuseum is in enkele jaren tijd uitgegroeid tot een volwaardige en rijk gevulde informatiebron, niet alleen voor de Vrienden, maar ook voor het hele *World Wide Web* wereldje. Door het aantrekken in het Tegelmuseum van Mw. Jeannette Sanders als communicatieverantwoordelijke zal de berichtgeving via de website naar de buitenwereld in de komende tijd crescendo gaan, zowel in kwantiteit als in kwaliteit. Het aantal bezoeken per maand lag in 2008 bijna steeds boven de 5000, met piekmaanden die over de 6000 bezoeken gaan. We hebben ons bij de huidige website voornamelijk gericht op het aspect informatieverstrekking, helemaal niet op de glitters en glimmer die op heel wat nietszeggende websites wordt aangetroffen. De webpagina's van het Tegelmuseum en van de Vrienden bevinden zich samen op een enkele site. Oud-bestuurslid Frans Caignie ontwierp een eerste versie eind jaren '90, die hij in 2002 verving door de huidige versie. Technisch gezien staat de website op punt, zowel qua structuur als lay-out. Het komt er nu enkel op aan in de komende jaren de informatie up to date te houden, zowel aan de zijde van het museum als voor de vriendenwebsite. Met het museum werd de afspraak gemaakt dat de museumpagina's in de komende tijd door het museum zelf onderhouden zullen worden. Voor de vriendenpagina's wordt een vrijwilliger gevraagd die tegen eind 2010 deze taak van Frans kan overnemen. Ook voor deze vacature, graag een seintje aan uw voorzitter, tel. 06-21871144.

Ger de Ree

Lees het op ... onze Website

In vorige edities van Vriendennieuws kon u lezen over de pagina's *Tentoonstellingen* en *Tegel* (2008-2) en de pagina's *Links* en *In-situ* (2009-1) op onze website, <http://www.nederlandstegelmuseum.nl>. De communicatieverantwoordelijke van het museum, Jeannette Sanders, zal voortaan de teksten en foto's professioneel voorbereiden zodat onze website ook inhoudelijk op een hoger peil komt te staan. Met de toelichting in de vorige edities moet nu de toegevoegde waarde van de website voor de Vrienden al wel duidelijk zijn. Nu volgt de toelichting bij twee andere rubrieken: de pagina's *Collectie* en *E.C.T.C.*

Het item **Collectie** in het "Museum-menu" geeft toegang tot de website *Collectie Gelderland* waar ca 40.000 stuks uit 22 Gelderse musea zijn samengebracht in een virtueel museum. Klik hiervoor op de witrode icoon. Er is de mogelijkheid om een voorafgaande keuze te maken uit alle opgenomen musea, maar er is ook een rechtstreekse toegang voor het Nederlands Tegelmuseum voorzien. Ruim 700 tegels en tegeltableaus worden opgedeeld in elf onderscheiden groepen volgens tijdsperiode of decor.

Niet alleen de tegels uit de permanente opstelling zijn opgenomen, maar ook stukken uit het depot die slechts bij thematische tentoonstellingen bovengronds komen. Een klik op de foto van tegel of tableau volstaat om een gegevenskaart met korte beschrijving en productie-informatie te openen. Bezoek aan deze selectie van topstukken is een ideale voorbereiding voor een live bezoek aan het museum. Het Nederlands Tegelmuseum is ook aanwezig op MusIP, het Nederlands Museum Inventarisatie Project. Klik hier voor op de MusIP icoon. Op dezelfde pagina *Collectie* kan verbinding gelegd worden met twee video's van TV uitzendingen in het kader van Avro's museum-programma "Nieuw in Nederland" die handelen over de tegelschouw uit Koudekerk (2006) en de Rotterdamse speltegels (2007), beide opgenomen in het museum.

Het item **E.C.T.C.** op het "Vrienden-menu" groepeert alle bulletins die sinds 1995 werden uitgebracht en telkens opgenomen waren in ons Vriendennieuws. Omdat dit bulletin zich in eerste instantie richt tot de hele Europese tegelgemeenschap is de openingpagina opgesteld in het Engels. Een knop bovenaan leidt naar de Nederlandstalige versie. Wanneer een bulletin geopend wordt, kan bovenaan rechtstreeks het land van keuze geselecteerd worden, ofwel wordt het hele document met de muis doorlopen. De blauwe knop *Top* leidt telkens terug naar het begin van de pagina en de knop *Back* terug naar de algemene E.C.T.C. pagina. Sinds een drietal jaar wordt het meest recente bulletin in de loop van de zesmaandelijksse periode opgebouwd naarmate de informatie ons bereikt en deze wordt telkens afgesloten per einde februari en september. De mogelijkheden van plaats, hyperlinks en afbeeldingen zijn in dit medium uiteraard ruimer dan bij het gedrukte A-viertje uit het Vriendennieuws. Vrienden die moeilijkheden zouden ondervinden met een van beide beschreven items kunnen steeds via e-mail bijkomende begeleiding vragen aan de webmaster caignie@scarlet.be
Frans Caignie

Bezoek Portugezen aan Nederland

Een groep Vrienden van het Museu Nacional do Azulejo (MNAz) in Lissabon heeft van 26 april tot 2 mei een bezoek aan ons land gebracht, onder de deskundige leiding van João Castel-Branco Pereira en Theda van Royen. Het gezelschap, dat naast tegelschilders en museumdirecteuren ook meer algemeen cultureel geïnteresseerden omvatte, heeft zijn week goed gevuld, vanuit Amsterdam en Friesland, met interessante excursies naar vele steden, musea en historische bezienswaardigheden (evenals, natuurlijk, de Keukenhof). Niet alle wensen konden in één week vervuld

worden, maar er zijn toch een aantal ontmoetingen met onze eigen Vrienden geweest en er is een aantal bijzondere tegelbezienswaardigheden bezocht. Zelf heb ik het genoeg gehad enkele dagen met hen op stap te zijn en het verschijnsel gevelsteen voor hen op de kaart te zetten.

Een paar memorabele uitstapjes: in Zuid-Holland is het gezelschap onder andere rondgeleid door het Vredespaleis (ook tegels en keramiek) en De Porceleyne Fles, in Amsterdam hebben we samen met Lejo Schenk en Johan Kamermans op de kunstenaarsvereniging *Arti et Amicitiae* gegeten, in Friesland is de Elfstedenbrug met portrettegels van schaatsers bekeken, evenals het Prinsessehof in Leeuwarden, hotelrestaurant De Prins en Koninklijke Tichelaar in Makkum, waar ze bovendien gastvrij ontvangen zijn door Pieter Tichelaar voor een rondleiding langs de schitterende tableaux in zijn huis.

En natuurlijk stond er een bezoek aan ons eigen Te-

gelmuseum op het programma. Martin van Meurs, Johan Kamermans, Ger de Ree en Marianne Flor-schütz hebben ons op 29 april hartelijk ontvangen. Ger heeft een bijzonder geestige toespraak over de oudste tegelbetrekkingen tussen Nederland en Portugal gehouden, waarna Johan het gezelschap getraakteerd heeft op een uitgebreide rondleiding langs de essentiële stukken uit de Nederlandse tegelgeschiedenis. Een gezamenlijke lunch heeft het bezoek besloten.

Tijdens de lunch kwam ter sprake dat het aardig zou zijn als er wat meer Nederlandse tegels te zien zouden zijn in het MNAz en er omgekeerd enkele Portugese tegels naar Otterlo zouden komen. En zo geschiedde. Ger reisde met echtgenote toch al om zakelijke redenen naar Lissabon. Op 5 juni konden zij namens de Vrienden

een zestal representatieve tegels overhandigen aan Ana Mântua, medewerkster van het museum. De collectie van het Nederlands Tegelmuseum kon uitgebreid worden met twee tegels van de hedendaagse keramiste Cecilia de Sousa. Haar werk is onder meer

te bewonderen in het metrostation Olivais in Lissabon. Het is weer eens duidelijk geworden dat waar mensen met dezelfde interesse en energie elkaar ontmoeten, eigen tradities en nationale trots versmelten tot een prachtig gevoel van glanzende gemeenschappelijkheid.
Francine Stoffels

Beurzen, exposities, excursies, tegelnieuwtjes

Tegelbeurzen

Tegelbeurs Delft

De volgende tegelbeurs in Delft zal worden gehouden op zaterdag 10 oktober. Zoals gebruikelijk in zalen-centrum "Delftstede", Phoenixstraat 66, Delft. De zaal is open van 9.00 tot 13.30 u. U vindt hier Nederlandse bodemvondsten (munten, glas, leer, kruiken, majolica, metaaldetectorvondsten, Romeinse vondsten) en antieke tegels. Voor inlichtingen 015 2122227 of 2190732.

Exposities buiten Otterlo

Erstes Deutsches Fliesenmuseum – Boizenburg (Duitsland)

700 Jahre Englische Fliesen aus der Sammlung von Hans van Lemmen

27 februari 2009 tot 26 februari 2010

In drie zalen wordt een overzicht gegeven van de tegelproductie in Engeland aan de hand van de verzameling van Hans van Lemmen.

Open: di t/m vr 10.00 - 16.00 uur, za en zo 14.00 – 16.00 uur

Reichenstrasse 4, 19258 Boizenburg, Duitsland

Tel. 0044 38847 53881

www.jugendstilfliesen-museum.de

Centraal Museum – Utrecht

Faïence- en Tegelfabriek 'Holland' 1894/1917

1 september – 1 oktober 2009

Een compacte expositie van de rond 1900 geproduceerde *Art Nouveau* keramiek van de Faïence- en Tegelfabriek Holland.

Te combineren met de wandelroute Rotsoord (bedrijfslocatie Holland) en/of de wandelroute binnenstad van Utrecht (tegeltafels in situ), zie bij "Interessante websites" in dit Vriendennieuws.

Tegelexcursies Portugal, Duitsland en Engeland

De tweede reis naar Portugal, naar het midden en noorden, staat gepland voor mei 2011, in het grote jubileumjaar, wanneer het Tegelmuseum vijftig jaar

bestaat. Er hebben zich al een heleboel Vrienden voorlopig opgegeven. Zij hoeven dat niet nogmaals te doen. Mensen die zich nog niet hebben opgegeven, kunnen het invulstrookje invullen en opsturen.

Daarnaast zijn er plannen voor een vierdaagse excursie naar Duitsland. Het programma - met dank aan Willi Joliet - ziet er voorlopig als volgt uit: bezoek aan het Couven Museum in Aken, Jagdschloss Falkenlust en Schloss Augustsburg in Brühl, Lustschloss Favorite en het Teehäuschen in Schwetzingen, het Sprudelhof in Bad Nauheim en de Abdij Rommersdorf in Neuwied.

Er zijn nog veel vragen. Zoals, wat zijn de kosten, en niet onbelangrijk, wie wil deze excursie verder organiseren?? Goede beheersing van de Duitse taal is hierbij handig wegens de te voeren correspondentie. De administratieve ondersteuning van de organisatie zal Marianne op zich nemen.

Bij interesse - deelname of organisatie - vult u s.v.p. de aanmeldingsstrook in. Wij houden dan met u contact over deze excursie. Deze excursie kan alleen doorgaan bij voldoende deelname en het vinden van de excursieleider(s)!

Inmiddels hebben we ook een idee voor een reisje naar Engeland, Londen en omgeving, van bijvoorbeeld een donderdag tot de maandag daarop. Er is daar veel moois te zien, zeker voor liefhebbers van tegels uit de Art Nouveau periode. Zie: Lynn Pearson (red.), *TILE GAZETTEER, A Guide to British Tile and Architectural Ceramics Locations* (Richard Dennis, Shepton Beauchamp 2005). * Naast voor iedereen toegankelijke locaties, zullen we proberen ook toegang te krijgen tot wat moeilijker te bezichtigen tegels. In het kader van een grotere internationalisering zou het wellicht interessant zijn om deze bezoeken samen met Britse Tegelvrienden af te leggen. We mogen daarbij rekenen op de ideeën en hulp van Hans van Lemmen en Chris Blanchett. Francine zal deze reis organiseren.

Voordat we aan het werk gaan, willen we graag weten welke Nederlandse Vrienden geïnteresseerd zijn in (een van) deze reizen. Het moge duidelijk zijn dat er

*Verkrijgbaar bij Buckland Books: buckland.books@tiscali.co.uk voor de gereduceerde prijs van £20.00 + £3.00 verzendkosten.

geen reis naar Engeland én naar Duitsland én naar Portugal in hetzelfde jaar plaats zal hebben.

De voorlopige opgave verplicht tot niets.
U vindt een aanmeldingsstrookje onderaan de advertentiepagina achter in het Vriendennieuws.

Opsturen naar Marianne Florschütz,
Maria Cherubinastraat 6, 4817 KZ Breda.

Marianne Florschütz en Francine Stoffels

Tegelnieuwtjes

Wandelroute Rotsoord

Op 5 september wordt in Utrecht een wandelroute gelanceerd door de Utrechtse buurt Rotsoord waar de Faience- en Tegelfabriek Holland stond en later de Faience- en Tegelfabriek Westraven. Voor het industriegebiedje is door de stichting Historische Kring Tolsteeg Hoograven een wandelroute ontwikkeld met elf panelen, waarin 500 jaar historie samenkomt. Het Jugendstil tableau met belettering GROENEWOUDE wordt opgenomen in de route. Het is gerestaureerd, gevat binnen een kunstwerk van Carin van Dongen en geplaatst tegenover de Toonkamer/Pastoe ingang. (Enkele huidige ruimtes van vh. Pastoe behoorden vroeger aan de HOLLAND).

Het wandelrouteboekje zal op het Centraal Museum tijdelijk verkrijgbaar zijn bij de kassa en is verder te verkrijgen bij de Historische Kring Tolsteeg Hoograven voor € 5 inclusief verzendkosten (www.hkth.nl, info@hkth.nl).

De Gruyter tableau

Foto's van het De Gruyter tegeltableau in de voormalige De Gruyterwinkel aan de Bemuurde Weerd OZ in Utrecht zijn sinds kort opgenomen in de in-situ database op de website van de Vrienden.

Tulpentegel

Bij Royal Goedewaagen in Nieuw-Buinen wordt sinds kort de door Artdirector en vormgever Robert Bronwasser ontworpen tulpentegel gemaakt. Een verrassende mix van hedendaags keramiek en de traditionele tegel(motieven). Verkrijgbaar via de webshop van Royal Goedewaagen (www.goedewaagen.nl) voor € 79 (effen) en € 99 (met tegelmotief).

Interessante websites

www.deupie.nl

De fotosite verzorgd door onze penningmeester, Tony Pijper. Met foto's van de onthulling van de wand van Oxenaar en meer.

www.tegels-uit-antwerpen.be

Deze website werd begin 2009 opgestart door Frans Caignie met als doel de resultaten van recente onderzoeken betreffende de Antwerpse majolica tegelproductie kenbaar te maken aan een ruimer pu-

bliek. Een eerste studie betreft het onderzoek van 115 tegelfragmenten die werden aangetroffen in een ophoogingslaag onder de vloer van de Sint-Augustinuskerk in de Kammenstraat te Antwerpen, hét centrum van de 16de- begin 17de-eeuwse majolicaproductie in Antwerpen. Een groot aantal misbaksels laat toe voor een hele reeks tegeldecors een lokale Antwerpse productie aan te wijzen. Deze archeologische vondst bracht tevens het grootste aantal biscuittegels aan het licht dat ooit opgegraven werd uit de Antwerpse bodem. Een tweede studie behandelt de herontdekking door auteur van drie tegeltableaus met parelranddecor uit het einde van de 16de-eeuw die sinds 1971 spoorloos waren. Voor het eerst kunnen deze tegels nu in kleur gepubliceerd worden samen met tegels met identiek decor uit andere musea. Wegens te hoge kosten voor een privé onderzoeker van copyright vergoedingen, kunnen jammer genoeg niet alle tegels in kleur worden afgebeeld, of zelfs helemaal niet afgebeeld worden.

http://www.groenehartvertellingen.nl/Pagina/tegels_uit_antwerpen_op_tegels.htm

Op de website groenehartvertellingen staat nu een prachtige serie met unieke uilentegels en verder veel aanvullende informatie over uilen in de vorm van fotomateriaal en teksten. Met dank aan de tegelvrienden die foto's van uilen op tegels en ander fotomateriaal hebben toegezonden. Bijzonder veel hulp, met name voor het redactionele deel, is gegeven door een "tegelvriend uit Amsterdam", die ook uit zijn collectie door erkende preparateurs opgezette uilen toont. Zonder zijn enthousiaste inzet was veel (extra) informatie over uilen achterwege gebleven.

Freek Mayenburg, Vriend, Groene Hart kenner, natuurfotograaf en publicist; Tel: 06-42488111, e-mail: f.j.mayenburg@caiway.nl.

www.hkth.nl

Op de site van de Historische Kring Tolsteeg Hoograven kunt u via "Linken" klikken op "Tegel-openlucht-museum binnenstad Utrecht HKTH/Otterlo" waarna u terecht komt in de in-situ database op het Vriendenge-deelte van de site van het Tegelmuseum. Hier krijgt u een overzicht van alle tegeltableaus die in de stad Utrecht te vinden zijn, met tekst en uitleg. Op postcode, bijv. 35.. kunt u zelfstandig een wandelroute samenstellen uit 66 locaties.

Bibliografie

1) *Passie voor penseel en plateel – Leon Senf en H.W. Mauser bij de Porceleyne Fles 1878-1930*

In dit boek, uitgegeven door Aprilis, Zaltbommel en geschreven door drs. H.M. Mauser, kleinzoon van H.W. Mauser, worden leven en werken van Leon Senf en H.W. Mauser bij De Porceleyne Fles besproken. Leon Senf kwam als 18-jarige in dienst van De Porceleyne Fles (toen nog Joost Thooft & Labouchere geheten) en werkte er meer dan 50 jaar. H.W. Mauser werkte van 1891 tot 1930 bij De Porceleyne Fles, waarvan de laatste 27 jaar als directeur. Leon Senf was een zeer veelzijdig kunstenaar die naast sieraardewerk, tegels en bouwmaterialen bij De Porceleyne Fles in zijn vrije tijd ook tekeningen, aquarellen, olieverschilderijen, houtsneden, boekillustraties en affiches maakte. Als technisch directeur heeft H.W. Mauser een zeer belangrijke rol gespeeld bij de ontwikkeling van nieuwe materialen en glazuren bij De Porceleyne Fles. Samen met Leon Senf bezocht hij Parijs, München, Wenen en Berlijn om ideeën op te doen om naast het Blauw Delfts nieuwe producten te ontwikkelen. Dit resulteerde in het zogenaamde Nieuw Delfts, aardewerk waar Perzische en Turkse invloeden in te herkennen zijn en waarvoor nieuwe kleuren en lusterglazuren zijn gebruikt. Naast sieraardewerk schilderde Leon Senf ook veel tegels en tegeltableaus in vele verschillende stijlen en technieken. Het idee van het produceren van bouwaardewerk kwam van H.W. Mauser. Het vanaf 1912 door Senf ontworpen bouwaardewerk is o.a. te vinden in het Vredespaleis, de Haarlemse Schouwburg en niet te vergeten in het gebouw van De Porceleyne Fles zelf, waar het diende als voorbeeld voor architecten.

Dit rijk geïllustreerde boek (155 blz) geeft een mooi overzicht van het werk van Leon Senf bij De Porceleyne fles tussen 1878 en 1930 en laat zien hoe De Porceleyne Fles zich in die tijd vernieuwde. In het laatste hoofdstuk wordt nog aandacht besteed aan de kunst die Leon Senf in zijn vrije tijd maakte.

ISBN 9789059942202. Verkrijgbaar bij de boekhandel voor € 24. Ook rechtstreeks bij de uitgever te bestellen. Tel. 0418 512088, e-mail: info@aprilis.nl.
Marianne Florschütz

2) *Tegels. Een greep uit vijf eeuwen tegelgeschiedenis.*

Onlangs verscheen in de serie 'PolderVondsten' een deeltje dat geheel aan tegels gewijd is. Eerder verscheen al een uitgave over glas. Persoonlijk, en waarschijnlijk met mij vele verzamelaars, krijg ik er

nooit genoeg van om afbeeldingen van (tot nu toe) onbekende tegels onder ogen te krijgen. Wat dat betreft stelt het boekje niet teleur, de balustertegel met het gekleurde wapen van Hoorn en de dansende (scherts?)figuur met de speelkaarten zijn werkelijk heel bijzonder. De tegels zijn niet recht van voren gefotografeerd, maar onder een hoek. Dit geeft een enigszins tweeslachtig beeld, de tegel wordt nu als een zelfstandig ruimtelijk object gepresenteerd terwijl het toch eigenlijk niet los gezien kan worden van de eigen functie, namelijk een onderdeel van een groter geheel, de tegelwand. Ook de bijschriften zijn een beetje aan de summiere kant. Dit neemt niet weg dat het boekje als geheel fraai vormgegeven is (met name de omslag) en veel kijkplezier oplevert, en bovendien de verzamelwoede aanwakkert. Zie ook: www.poldervondsten.nl.

Uitgever Wolter Makkinje, tekst en foto's Walter Lensink, 48 bladzijden.
Leo van Druten

www.poldervondsten.nl.

Uitgever Wolter Makkinje, tekst en foto's Walter Lensink, 48 bladzijden.

Leo van Druten

3) *Deel 15 serie Delftse Plateelbakkerijen*

In de door Wik Hoekstra-Klein geschreven serie over de *Geschiedenis van de Delftse Plateelbakkerijen* is deel 15 verschenen. Dit deel behandelt plateelbakkerij "De Roos" en plateelfabriek "Christiaan Dekker". De Roos werd in 1661 gesticht in een oude brouwerij en werd gestart als geldbelegging. In 1854 kwam er een eind aan de werkzaamheden. Plateelfabriek "Christiaan Dekker" was van 1812 tot 1846 gevestigd in Delft en was tot nu toe volkomen onbekend.

Deel 15 is, evenals de eerdere delen, in Delft verkrijgbaar voor € 17,50 bij de balie van Museum Het Prinsenhof, Museum Lambert van Meerten, Gemeentearchief Delft, Antiekhandel "De Porcelijne Lampetkan" en Boekhandel Huyser. Ook zijn de delen te bestellen bij Museum het Prinsenhof, bij mevrouw W. Bremer, tel. 015-2602814 of via e-mail: wbremer@delft.nl.

4) *Amsterdam in Letters*

In dit boek, geschreven door M. Helle en W. Ellenbroek, toont fotograaf Maarten Helle het brede scala aan letters, namen en woorden die hij op Amsterdamse gebouwen vond. Hij concentreerde zich op de typografie die deel uitmaakt van de architectuur. De reeks van circa tweehonderd foto's brengt de grote diversiteit in beeld van de vele soorten typografische toepassingen op gebouwen, van krullerige Art Nouveau-, tot bolle Amsterdamse School-, tot

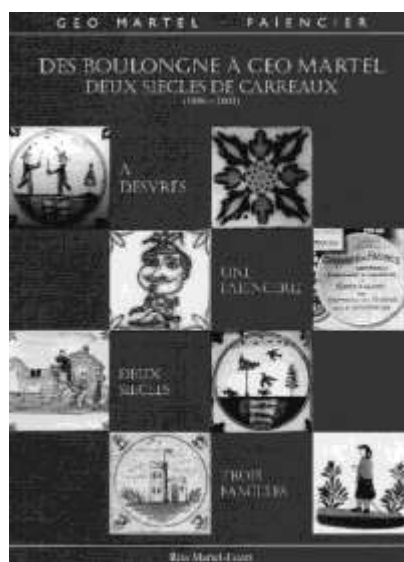
sculpturale baksteen-, en strakke tegeltypografie. Voor de tegelliefhebber is een prachtige verzameling belettering in tegels in het boek te vinden. ISBN 9789078088257, Uitgeverij Valiz, prijs € 29,50.

5) *Het paasverhaal op tegels*

Dit is de catalogus van de gelijknamige tentoonstelling die door Evert van Gelder in de paasperiode werd ingericht in Museum Torhouts Aardewerk (Torhout, België) met tegels hoofdzakelijk uit eigen verzameling, aangevuld vanuit het Nederlands Tegelmuseum. Na enkele inleidende hoofdstukken over de

Nederlandse tinglazuurtegels en een voorstelling van de vier evangelisten volgt op tegels het hele lijdensverhaal van Jezus. De catalogus brengt alle passages vanaf het halen van de ezels en de intocht in Jeruzalem op Palmzondag tot de uitstorting van de Heilige Geest op Pinksteren, telkens geïllustreerd met een tegelvoorbeeld in kleur, waarvan meerdere op ware grootte, en verklaard met de toepasselijke tekst van een of meerdere evangelisten.

6) *Des Boulogne à Leo Martel. Deux siècles de carreaux 1800 – 2003*

Uit Frankrijk ontvingen we een catalogus die de tegelproductie in Desvres behandelt over de periode 1806 - 2003. Het werk is een studie van de tegelproducenten in Desvres in die periode (Boulenger, Level-Minet, Gaëtan Level, Georges

Martel), maar ook een mooie geïllustreerde catalogus van de producten van deze ateliers met telkens een thematische tegelinventaris. De auteur, dochter en kleindochter van respectievelijk Jacques en Georges Martel, kon voor deze studie gebruik maken van een van de meest volledige archieven uit Desvres. Dit is naar onze mening het eerste werk dat zo duidelijk gestructureerd en zo mooi geïllustreerd de tegelproductie van drie familieateliers uit Desvres naar buiten brengt. De Franse tekst kan helemaal geen bezwaar zijn om deze studie aan te schaffen.

Oproep kopij voor nieuwe rubrieken in Vriendennieuws

Uit de enquête is gebleken dat er behoefte bestaat aan een rubriek in Vriendennieuws waarin een Vriend vertelt over zijn of haar mooiste/leukste tegel of recente aanwinst. Of over hoe men met verzamelen begonnen is. Kortom persoonlijke verhalen over tegels. Ook een rubriek "Tegels gezocht" of een rubriek om te ruilen werd meerdere malen genoemd.

Hebt u een leuk verhaal of wilt u in contact komen met andere Vrienden omdat u een bepaald soort tegel zoekt of wilt ruilen, stuur dan uw stukje (lieft elektronisch) naar marianne.holtkamp@planet.nl,

of naar Marianne Florschütz,
Maria Cherubinastraat 6, 4817 KZ Breda

Agenda

September

- 26 Jaardag Leiden
- 1-30 Wijsheid aan de wand, Otterlo
- 1-30 Vriendenvitrine – Collectie Lida Brouwer, Otterlo
- 1-30 Faience- en Tegelfabriek ‘Holland’ 1894/1917, Utrecht
- 1-30 700 Jahre Englische Fliesen, Boizenburg (Duitsland)

Oktober

- 10 Tegelbeurs, Delft
- 1-25 Wijsheid aan de wand, Otterlo
- 1-26 Vriendenvitrine – Collectie Lida Brouwer, Otterlo
- 1-31 700 Jahre Englische Fliesen, Boizenburg (Duitsland)
- 17-28 Week van de geschiedenis, Oorlog en Vrede, Otterlo
- 27-31 Vriendenvitrine – “Allerhande” van Piet Korstman, Otterlo
- 31 Jubileumexpositie Het Mozaïekgilde, 2004-2009, Otterlo

November

- 7 Trainingssessie in-situ betegelingen
- 1-30 Jubileumexpositie Het Mozaïekgilde, 2004-2009, Otterlo
- 1-30 Vriendenvitrine – “Allerhande” van Piet Korstman, Otterlo
- 1-30 700 Jahre Englische Fliesen, Boizenburg (Duitsland)

December

- 1-12 Jubileumexpositie Het Mozaïekgilde, 2004-2009, Otterlo
- 1-31 Vriendenvitrine – “Allerhande” van Piet Korstman, Otterlo
- 1-31 700 Jahre Englische Fliesen, Boizenburg (Duitsland)
- 19-31 Schaatsers op tegels, Otterlo

Januari

- 1-31 Schaatsers op tegels, Otterlo
- 1-31 Vriendenvitrine – “Allerhande” van Piet Korstman, Otterlo
- 1-31 700 Jahre Englische Fliesen, Boizenburg (Duitsland)

Februari

- 1-21 Schaatsers op tegels, Otterlo
- 1-26 Vriendenvitrine – “Allerhande” van Piet Korstman, Otterlo
- 1-26 700 Jahre Englische Fliesen, Boizenburg (Duitsland)

Advertenties en informatie

Voor winkels, ateliers en bedrijven is er de mogelijkheid om in het Vriendennieuws te adverteren. Het gaat dan om 1/8 pagina, die twee keer wordt geplaatst (in februari en september). Het tarief is 125 Euro.

Informatie voor het volgende Vriendennieuws (februari 2010) kunt u voor 15 januari 2010 sturen naar:

Marianne Florschütz, Maria Cherubinastraat 6, 4817 KZ Breda

E-mail: marianne.holtkamp@planet.nl

Rob Michiels
Genthof 29
8000 Brugge
België
+32(0)473713668
info@antiquetiles.be
Vr-Za-Zo-Ma: 14u-18u
Anders graag na afspraak

Aan- en verkoop van tegels,
aardewerk en kunstvoorwerpen

Bekijk de collectie online:
ANTIQUETILES.BE

Harlinger Aardewerk- & Tegelfabriek

Voorstraat 84 8861 BP Harlingen

Telefoon: 0517-415362

Fax: 0517-415352

www.harlinger.nl

oswald@harlinger.nl

In ons atelier restaureren en/of
completeren wij tegels en
aardewerk van 1600 tot en met
de Jugendstil periode.

Bovendien zijn wij in staat om
binnen deze periode renovatie
toe te passen in elke
interieurstijl.

Harlingen 2e hward 17e eeuw

In- en verkoop van antieke en nieuwe tegels

Eduard Kramer

Nieuwe Spiegelstraat 64

1017 DH Amsterdam

Tel: 020-6230832 Fax: 020-6388740

Webshop: www.Antique-tileshop.nl

Email: eduard_kramer@hotmail.com

*Tegel met een
voorstelling van
een vogel.
Veelkleurig.
1625-1650*

FRIDES LAMÉRIS

KUNST- EN ANTIEKHANDEL V.O.F.
GLAS & CERAMIEK

NIEUWE SPIEGELSTRAAT 55

1017 DD AMSTERDAM

TELEFOON: 020-6264066

TELEFAX: 020-6265893

ALBARELLO

De kunst van het tegelmaken

www.albarello.nl

friesche tegelfabriek de albarello b.v.
bertsmerdijk 35, 9036 mt menaldum
tel.: 0518-481923

**KOOS ROZENBURG
ANTIQUITEITEN**

*Spec. tegels en delfts blauw
uit de 17^e en 18^e eeuw*

*ook: vroeg ijzer,
meten en wegen,
oude schaatsen*

DELFT

MARKT 2

2611 GT

015 2147828

Opgavestrookje excursies

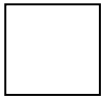
-
- Ik ben geïnteresseerd in de excursie naar Portugal (in mei 2011)
 - Ik ben geïnteresseerd in de excursie naar Duitsland
 - Ik ben bereid de excursie naar Duitsland (mee) te organiseren
 - Ik ben geïnteresseerd in de excursie naar Engeland

Naam: _____ Adres: _____

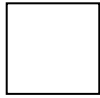
Telefoon: _____ E-mail: _____

Aantal personen: _____

Opsturen naar Marianne Florschütz, Maria Cherubinastraat 6, 4817 KZ Breda.

Stichting Vrienden Nederlands Tegelmuseum

European Ceramic Tiles Circle (E.C.T.C.)

Information Bulletin n° 29 – September 2009

A more elaborated **electronic version of this bulletin** is posted on <http://www.nederlandstegelmuseum.nl/Ectc/Bull29.htm>

BELGIUM

Exhibition catalog LOGGHE, Marc - *Het paasverhaal op tegel* (the Easter story on tiles), 2009, 78pp. Catalogus van de tentoonstelling met elke tegel afgebeeld in kleur. Order from: Museum Torhouts Aardewerk, Ravenhofstraat 5, 8820 Torhout. Tel. +32 50 /22 07 70, Fax: /22 15 04 museum@torhout.be € 20,-

Article CAIGNIE, Frans - 'Laat 16de - vroeg 17de-eeuwse Antwerpse majolica tegeltableaus met parelranddecor', 2009, 61pp, gepubliceerd op de website "Tegels uit Antwerpen" <http://www.tegels-uit-antwerpen.be>, item *Tegeltableaus*. In mei 2007 werden de 38 majolica tableautegels uit de collectie van Museum Plantin-Moretus te Antwerpen, teruggevonden. Tot dan had Antwerpen het moeten stellen met een signalement en zwart-wit afbeeldingen die dateren uit 1945. Samen met tegels uit enkele andere collecties, zowel in binnenland als buitenland, zijn vandaag 58 tegels van dit type gekend.

Exhibition "Magnifique - Hasseltse keramiek spreekt", 20 september 2009 - 3 januari 2010, in: Nationaal Jenevermuseum, Witte Nonnenstraat 19, 3500 Hasselt. Tel. +32 11 23 98 60. jenevermuseum@hasselt.be / www.jenevermuseum.be

De Hasseltse vereniging vzw Verzamelaars Unie Hasselts Keramiek (VUHK) doet met deze tentoonstelling een poging om de Hasseltse keramiek toegankelijker te maken voor het grote publiek. Via een leuke invalshoek zal de tentoonstelling een overzicht bieden van de verschillende opdrachtgevers voor publicitaire keramiek tijdens de art-nouveau periode en tonen hoe Hasseltse keramiek een deel ging uitmaken van hun communicatieplan.

Exhibition "Céramiques de l'Art nouveau en Belgique", 4 september - 31 december 2009, Musée de la Céramique, Rue Charles Lapierre 29, 4500 Andenne, Tél +32 (0) 85/84 41 81. Belgische art nouveau keramiek waarbij ook een kleine selectie van ca. 35 tegels in art nouveau wordt getoond. Er verschijnt ook een catalogus in het Frans en het Nederlands met een uitvoerige bijdrage over de 'Belgische keramische tegels in art nouveau' door Mario Baeck. <http://www.ceramandenne.be/l-art-nouveau-en-belgique/> De tentoonstelling wordt in januari 2010 overgenomen door het Museum van Torhouts aardewerk in Torhout.

ENGLAND

Journal PEARSON, Lynn, Dr. (Ed.) - *Journal of the Tiles and Architectural Ceramics Society*, vol. 15, 2009, 44 pp. Four articles: Lindsay Lennie - 'The Tiled Shops of James Duncan Limited', pp. 3-13; Barry and Angela Corbett - 'Tile Designs by Lewis Foreman Day for Pilkington's Tile & Pottery Company', pp. 14-28; Mario Baeck - 'Toulouse: Capital of Architectural Terracotta in Early Nineteenth Century France', pp. 29-37; Jaume Coll Conesa - 'The Museo Nacional de Cerámica "González Martí" and Ceramic Tile Collecting in Valencia', pp. 38-44. Edited by TACS, the Tiles and Architectural Ceramics Society. Enquiries about membership: Elaine Godina, 27 Spurn Lane, Holden Smithy, Diggle, Oldham, Lancashire OL3 5QP, or http://www.tilesoc.org.uk/join_tacs.htm / www.tilesoc.org.uk

Antique Tile Fair - Bring, buy, sell or swap tiles on Saturday 26th September 2009, 10.00am - 4.30pm at St. Jude's Church Hall, Mapperley, Nottingham NG3 5HE, an organisation of TACS.

Museum collection - British Museum. The new Medieval Gallery at the British Museum opened at the end of March 2009. The collections have been completely redisplayed and many of the tile pavements are now shown alongside other artifacts of the period (information received from TACS).

Magazine *Glazed Expressions, the Magazine of TACS, the Tiles and Architectural Ceramics Society*, published 3 times a year. Issue n° 63, Spring 2009, 24pp. Articles, amongst others: 'West Kirby Residential School. Doulton tile panels at a former children's convalescent home' by Penny Beckett; 'A North West Treasure' by A.&B. Corbett, Pilkington's Lancastrian Pottery Society; 'The Golden Fountain and the Grill Room: the evolution of a design in tile' by Cleota Reed; 'Church Ceramics' by Richard Brook; 'Obituary: Elisabeth Sara Eames (1918-2008)'. Book reviews; Visit reports; Conservation news; Collectors' Corner by Roger Hensman; Events, News and Views from the Society. Editor: Alison Copeland, ge.editor@tilesoc.org.uk

FRANCE

Book MARTEL-EUZET, Rita - *Des Boulogne à Geo Martel, deux siècles de carreaux (1806-2003)*, Éditions du Mont-Hulin, avril 2009, 180pp, plus de mille illustrations. Rita Martel-Euzet nous fait découvrir la fabrication de carreaux dans la faïencerie desvroise Géo Martel, de ses origines au XIXème siècle jusqu'à l'orée du XXIème siècle, grâce aux archives de la faïencerie. Au moyen de nombreuses photos, cette étude systématique du carreau desvroise met aussi en valeur les influences entre les faïenceries françaises et européennes. € 26,50. Order from <http://pagesperso-orange.fr/geo-martel-desvres/>

Bulletin du Groupe de Recherches et d'Études de la Céramique du Beauvaisis (G.R.E.C.B.), Bulletin n° 30 - 2009, 121pp. Etudes et Documents: différents articles sur l'Art Céramique dans le Beauvaisis (p.7-79). Vie de l'Association (p.80-121). Rapport de l'exposition "Les carreaux du Beauvaisis", 17 mars - 12 juin 2008 (p.86-87). G.R.E.C.B. - Maison Greber, 59-63 rue de Calais, 60000 Beauvais, Tél. 03 44 48 07 07. <http://greceb.monsite.orange.fr> ; grecebbeauvais@orange.fr

Exhibition - "Le Monde Carré de Benoît Faÿ", 25/04/2009 au 30/11/2009 à Terra Rossa - Musée de la Céramique Architecturale, Salernes (84). Exposition de 2500 carreaux de terre, de faïence et de grès de la collection de Benoît Faÿ. Renseignements à Salernes : 04 98 10 43 90 ou <http://www.terrarossasalernes.over-blog.fr> Catalogue de la collection (4000 carreaux) présentant un panorama étonnant de la grande diversité de cet art décoratif durant 700 années en France. Order: <http://www.lemondecarre.fr>

Bulletin *Les Informations de l'ABRC* - Association Bourguignonne de Recherches Céramiques, n° 47, printemps 2009, 8 pages. Edited by ABRC, c/o Musée Archéologique, 5 rue Dr. Maret, 21000 Dijon, nicole.autissier@wanadoo.fr Actualités sur la faïence du XIIIe au XIXe s. et la "terre vernissée" post-médiévale. Bi-annual bulletin, listing ceramic exhibitions, events, publications in France and abroad.

Museum collection - Pavement du château de Polisy, in: Musée national de la Renaissance, château d'Écouen, 95440, tél. 01 34 38 38 50. Classé trésor national, le pavement du château de Polisy maintenant exposé au musée national de la Renaissance constitue un ensemble exceptionnel particulièrement significatif de la décoration intérieure des châteaux français au milieu du XVIe siècle. (Copied from *Les Informations de l'ABRC* Bulletin n° 47)

Catalogue CASTIER A. - *Catalogue des céramiques du Palais des Beaux Arts de Lille*, éd. IAC, 514 p., 45 €, <http://www.iac-lille.com> Catalogue illustré de la collection du Palais des Beaux Arts de Lille de plus de 2 500 pièces de céramique de toutes origines, du XIIe au XXe siècle, avec une place de choix pour Delft et le Nord de la France. (Copied from *Les Informations de l'ABRC* Bulletin n° 47)

Book ROSEN, Jean - *La Faïence de Nevers. 1585-1900*. Editions Faton, parution octobre 2009, 2 tomes sous coffret, format 23 x 30 cm; tome 1: 226 pages, tome 2: 324 pages; près de mille illustrations. 148 € jusqu'au 31/12/2009, 178 € ensuite. A la fin du XVIe siècle et au début du XVIIe, Nevers est le premier centre faïencier français. Sa production marquera d'une empreinte originale et forte tout le développement de la faïencerie en France. (tiles related ceramics). Order from : Editions Faton, 1 rue des Artisans BP 90 21803 Quétigny Cedex Tel. 03 80 48 98 45 info@faton.fr / www.faton.fr

Tile walk - Tout au long du parcours touristique réalisé par la ville du Tréport, une dizaine de plaques en faïence de Desvres à été installé sur les monuments ou les rues importantes du cheminement. En plus l'Office de Tourisme du Tréport propose de retrouver à l'aide d'un plan, les adresses d'une vingtaine de maisons identifiées par des plaques en faïence. *Guide pratique et des loisirs 2009*, Office de Tourisme, Quai Sadi Carnot, 76470 Le Tréport. Tel. 02 35 86 05 69. info@le-treport-tourisme.fr

GERMANY

Website update "Tegels uit Rotterdam" <http://www.tegels-uit-rotterdam.com/>

Website update "Die Geschichte der Fliese" <http://www.geschichte-der-fliese.de>

Website - Die Keramik RAKO feiert 125. Geburtstag

<http://www.dlazedice.sk/de/germany/rako-125-jahren/die-geschichte-von-rako>

Exhibition "700 Jahre Englische Fliesen aus der Sammlung von Hans van Lemmen", 27. Februar 2009 – 26. Februar 2010, in: Erstes Deutsches Fliesenmuseum Boizenburg e.V., Reichenstraße 4, 19258 Boizenburg. Tel. (03 88 47) 5 38 81, Fax (03 88 47) 3 31 83, fliesenreich@compuserve.de / <http://www.jugendstilfliesen-museum.de> Öffnungszeiten: Dienstag - Freitag 10-16 Uhr; Samstag und Sonntag: 14-16 Uhr.

The NETHERLANDS

Website - Tiles in Scouting Museum Rotterdam <http://www.scoutmuseum.nl/index-n.htm> > index "Tegels"

Website - Tiles on <http://www.home.deds.nl/~ancotheek/index.htm>

Openluchtmuseum in Utrecht: 59 tegeltableaus in openlucht in de stad Utrecht, gerangschikt op postcode, samengebracht door "Stichting Historische Kring Tolsteeg - Hoograven". <http://www.hkth.nl> > Linken > HKTH Openlucht-Museum; ofwel rechtstreeks: http://www.nederlandstegelmuseum.nl/insitu/insitu_route.php > Utrecht

Website - Inlegtegels met spreuken en jaartal in de collectie van het Nederlands Instituut voor Scheeps- en onderwater-Archeologie te Lelystad. Compleet tegelplateau: gevonden in vuurkist. De tegels zijn voorzien van vier verschillende motieven: A) met cirkel waarin spreuk "alle dinc heeft synen tyt", B) met overhoekse band met spreuk als A, C) ornament tegel, D) ornament tegel met in hart het jaartal 1561 in spiegelschrift. Afkomstig uit een vissersschip (waterschip) vergaan in de tweede helft van de 16de eeuw op de Zuiderzee, gevonden in het huidige Biddinghuizen op kavel W 10 in Oostelijk Flevoland. Bekijk deze vloer via www.geheugenvannederland.nl onder zoekterm 'tegels'.

SPAIN

Book Inocencio V. Pérez Guillén - *Las azulejeras de la casa del Obispo en Sierra Engarcerán (Castellón)*, Institut de Promoció Ceràmica, Castellón, Spain, 2008, 206pp, nearly 300 colour and a few b & w illustrations, boards. The tiles are all from a single building and date from the late 18th and early 19th century. They depict people in traditional costume, birds, animals, fish and culinary subjects, painted in polychrome on a tin glaze. Nearly all of the designs have been traced back to original prints. A section on the restoration of the tiles is also included. Order from: Buckland Books, Holly Tree House, 18 Woodlands Road, Littlehampton, West Sussex, BN17 5PP. Tel/Fax +44-1903-717.648, sales@bucklandbooks.co.uk ; www.bucklandbooks.co.uk £27.50

Study PORRAS, Alberto Garcia - *La cerámica en azul y dorado valenciana del siglo XIV e inicios del XV*, colección materiales y documentos 3, 2008. Museo Nacional de Cerámica y Artes Suntuarias González Martí, C/ Poeta Querol, 2, 46002 Valencia, 196pp amigos.mceramica@mcu.es ISBN 978-84-612-8572-3.

Museum - Pieza del trimestre en el Museo Nacional de Cerámica de Valencia. Pieza del trimestre (julio-septiembre 2009): Panel de azulejos con escena de caza en la Albufera. <http://mnceramica.mcu.es/>

USA

E-news - E-news from Tile Heritage Foundation.: March-August 2009. All of the past E-News from Tile Heritage Foundation, dating back to January 2004, are posted with links on <http://www.tileheritage.org/THF-ENews-2005.html> As soon as a new E-news is released, the former one is posted on that page.

The objective of this Bulletin is the exchange of information on all kind of events related to the subject of *ceramic tiles* and *tiles related ceramics* (publications, exhibitions, lectures, ...). This bulletin is published twice a year, in February and September. Please send any useful information to the editor.

Edited by Stichting Vrienden Nederlands Tegelmuseum - European Ceramic Tiles Circle, c/o Caignie Frans, Akkerstraat 3, B-2970 Schilde, Belgium. E-mail: caignie@scarlet.be

The European Ceramic Tiles Circle is not responsible for the correctness of the information. Prices are for information only and exclusive post & packing cost.